

0018/ll

.....
B u d a p e s t .

LERAKVA:
3 sz.
Irattartóba
195... h6
..... napján

A mellékelt rendelettervezet az ujításokról és találmányokról szóló 11/1953. /VII.31/ MT. sz. rendelet módosítása tárgyában intézkedő minisztertanácsi rendeletben foglalt felhatalmazás alapján kerül kiadásra. /: A Minisztertanács új rendeletének tervezetét az Országos Találmányi Hivatal az érdekelt tárcáknak és hatóságoknak már korábban megküldötte./

A rendelettervezet a különböző tárcák számos vállalatánál történt helyszíni vizsgálat, valamint az Országos Találmányi Hivatallal, az Országos Forrvhivatallal és az elsősorban érdekelt tárcák képviselőivel folytatott tárgyalás alapján készült.

Úgyként a rendelettervezetből látható, a rendelet kettős célt szolgál:

- 1./ az ujítási eredmények mérésének és kimutatásának szabályozását, az ujítási díjak helyes megállapítása céljából,
- 2./ az ujítások gazdasági eredményei által a vállalatok pénzügyi eredményében okozott javulásnak a lehetőséghez képest való megállapítását.

d. A. A különböző tárcákhoz tartozó számos vállalatnál végzett helyszíni vizsgálatok azt mutatták, hogy az ujítások kezelése terén teljes rendszertelenség és helyenként olyan lasság uralkodik, amely az ujítási eredmények helyes megállapítását lehetetlenné teszi és ennek következtében az egész ujítási mozgalmat hitelét veszélyezteti. E lasságok egyik fő forrása az, hogy az ujítások gazdasági eredményének elő- és utószámitása, valamint az ezek alapján szolgáló bizonylati rend szabályozva nincs. A jelenleg érvényben lévő rendelkezések nem szabályozzák azt sem, hogy milyen tényezők vehetők figyelembe, mint gazdasági eredmény az ujítási díjak alapjának megállapításánál.

Eznek folytán a megfelelő szabályozás hiányában a gazdasági eredmények megállapításánál a vállalatok jórésze öltözködő és gyakran eszével nem indokolható eljárásokat választ és oly fontos kérdésekben, mint pl. a bázisszámok megállapítása, az elszámoló-írák, avagy tényleges bekerülési írák alkalmazása, a forgalmiadó figyelembevételé, még egy-egy tárcán belül is merőben ellentétes gyakorlatot követ.

Ily körülmények között az ujítási eredmények mérésének és kimutatásának rendje mindenképpen szabályozást igényel. Kétségtelen, hogy ez a szabályozás csak fokozatosan haladhat előre és hogy e téren az első lépés még fogyatékos lesz. Viszont a multhoz képest már az első szabályozás is haladást jelent, melynek mérvét éppen az fogja megadni, hogy az egyes szakminisztériumok a tárcaszinten történő szabályozásnál mennyire tudják érvényesíteni iparáguk és vállalataik adottságait és mennyire képesek a szabályozásban belevinni lényeges iparági problémáik megoldását.

Abhoz, hogy a tärcek szabályozása minnél eredményesebb legyen, a Pénzügyminisztérium saját helyszíni tapasztalatai alapján azt a munkamódszert ajánlja, hogy a tärcek a jellegzetesebb iparágak két-három arra alkalmas vállalatánál ugyancsak a helyszínen állapítsák meg, hogy mily tervezett kérdések mily irányban igényelnek rendezést a tärcek által megajtott szabályozás során.

Ezenk során a tärcek részéről gondos kimunkálást igényel, hogy milyen tényeök érvényesítését engedik meg az újítások gazdasági eredményeinek megállapításánál és milyen feltételek mellett. Mindezeket a tärceként változó kívánalmakat a Pénzügyminisztérius egységesen nem szabályozhatta, hanem azokat csupán a fent vázolt eljárás során alulról való felépítés után lehet az egyes tärcek szabályozásába belevinni.

Megjegyezzük, hogy a szakminiszterek szabályozásának nem kell szükségképpen az egész tärceket feldölnie, a szabályozás az egyes iparágakra /ipl. a KÖM-nél a vállalkozásra és a gépiparra i/ névve tärcekn belül és külön rendelkezéseket tartalmazhat.

A Minisztertanácsnak a 41/1953. M. sz. rendelet módosításaképpen kiadandó rendelete, melynek alapján a Pénzügyminisztérius a jelen szabályozást meghozza, úgy fog intézködni, hogy a szakminiszterek az általuk megajtott szabályozást a Pénzügyminiszterrel egyetértésben végessék el. Ez azért szükséges, hogy a tärcek részéről megajtott szabályozás országos szinten lehetőleg azonos alapelvek szerint és hasonló felépítésben történjék. E célból a Pénzügyminisztérius a különböző tärcek utasítástervezeteit előzetesen egyetértési kívánja.

Azon célból, hogy a tärcek szabályozása már kezdetül fogva egységes elközelések szerint indulhasson meg, felhívom a tärcek figyelmét a Könyvüipari Minisztérius részéről tärce szinten már megtörtént szabályozásra /iKip.Min. 198/1954. számú utasítás az újítások gazdasági eredményeinek mérés és elszámolása tárgyában, megjelent a Könyvüipari Értesítő 1954. november 5-14. számában i/, melynek szerkesztöt éppen a tärcek egységes szabályozás érdekében a Pénzügyminisztérius a keretrendelet tervezetének elkészítésénél alapul vette.

ad B./

As újítások meg nem tervezett gazdasági eredményeinek ugy népgazdasági szinten, mint az egyes iparágak és vállalatok eredményeiben is jelentökeny javító tényezöként kell érvényesülniük. Ennek ellenére a vállalatok éves /i ill. negyedévi i/ pénzügyi eredményeik elemzésénél - mely eredmények számos vállalaton belüli és vállalaton kívüli tényező együttes kihatásaként jelentkeznek - az újítások meg nem tervezett eredményeinek javító kihatását általában sehol sem vessik figyelembe.

Ez az eljárás a vállalati eredmények értékelésénél erős torzítást okoz. Így pl. aznál a következömmel is jár, hogy tervezési feladataik teljesítésében tnyilegessen elmaradó vállalatok a terv teljesítésüként értékelnek olyan vállalati eredményeket, melyek valójában az újítások meg nem tervezett gazdasági kihatásainak tulajdoníthatók. -

Ráafelé gyakori jelenség, hogy a vállalatok az ujtások gazdasági eredményeinek kiszámitásánál egyáltalán nem nézik, hogy az ujtások kiszámitott gazdasági eredménye - illetőleg annak meg nem tervezett része - a vállalat pénzügyi eredményében ténylegesen jelentkezik-e vagy sem, másesóval, hogy a számvitel adatai az ujtások gazdasági eredményeinek kiszámitását igazolják-e, vagy sem. Így a gyakorlatban megtörtént az az eset, hogy egyik vállalat egy évben tízezer forintos számviteli ujtási gazdasági eredményt számitott ki és díjazott, mely ujtási eredmény a vállalat pénzügyi eredményében sehósen jelentkezett.

Ezért a rendelettervezet, ugyancsak az előzős jövőbeni fejlesztésnek első fokaként, a vállalatok kötelezettségévé kívánja tenni az ujtások gazdasági eredménye - illetőleg annak tervén felüli része - és a számvitelileg kiszámitott pénzügyi eredmény összefüggésének vizsgálatát. Ez a vizsgálat természetesen nem irányulhat eszeméren pontos eredmények megállapítására és az ujtások gazdasági eredményét csupán mint a vállalat pénzügyi eredményét kialakító esemény tényező egyikét veheti figyelembe. E-mellett úgy hiszem, hogy az ujtási eredmények kimutatásának értékelésére vonatkozó új feladat hozzá fog járulni ahhoz, hogy a vállalatok eredmény-tényezőik vizsgálatánál ne csak az ujtási eredményeket, hanem a tényleges vállalati eredményt kialakító többi tényezőket is az eddiginél mélyrehatóbban elemezzék.

Kérem, hogy a pénzügyminisztérium ideért rendelettervezetével kapcsolatos észrevételeit velem f.é. március 20.-ig közölni szíveskedjék.

Budapest, 1955. február hó 23.

T E R V E Z E T

A pénzügyminiszter ..... sz. rende-
lete az ujitások gazdasági eredményének mérése
és elszámolása tárgyában.

Az ujitások gazdasági eredményének mérését és kimutatását eddig semmiféle egységes rendelkezés nem szabályozta. Ennek folytán a vállalatoknál az ujitói díjak szamszerű megállapítása nem volt kellően alátámasztva, ezen kívül pedig általános jelenség, hogy az ujitások kimutatott gazdasági eredménye a vállalatok pénzügyi eredményeivel nem áll összhangban, illetve ezekben nem jelentkezik.

Ezért szükségessé vált az ujitások gazdasági eredményei mérésének és elszámolásának szabályozása,

- A./ az ujitási díjak alapjának helyes megállapítása és
- B./ az ujitások gazdasági eredményei által a vállalatok pénzügyi eredményében terven felül okozott javulás megállapításának lehetővé tétele céljából.

Ezért a Minisztertanács ....., sz. rendeletében nyert felhatalmazás alapján az Országos Találmányi Hivatal elnökevel egyetértésben alábbiakat rendelem:

A./ Az ujitások gazdasági eredményének mérése és elszámolása az ujitási díjak alapjának helyes megállapítása céljából.

- 1./ A ..... miniszterek /:alábbiakban szakminiszterek:/ az ujitások gazdasági eredményének mérését és elszámolását 1955. a tárcájukhoz tartozó iparágakra nézve, azok sajátosságai szerint a jelen utasításban foglalt szempontok szerint szabályozzák.

Azon szakminiszterek, akik az ujitások gazdasági eredményeinek mérését és elszámolását tárcájukra nézve már szabályozták, ezt a szabályozást a jelen utasításban foglaltak szerint 1955. egészítsék ki.

- 2./ Az ujitás gazdasági eredménye területileg
- a./ a bevezető vállalatnál, vagy
  - b./ a népgazdaság más vállalatánál, avagy szervénél jelentkezhetik.

A szakminiszterek a hozzájuk tartozó iparágakra nézve állapítsák meg, hogy az ujitások gazdasági eredményének mérésénél és elszámolásánál a vállalaton belül, avagy más vállalatoknál, illetőleg szerveknél jelentkező mily típusu gazdasági eredmények vehetők figyelembe és melyek nem.

./.

Az ilyképpen jelentkező gazdasági eredmények típusai lehetnek pl:

- a./ a vállalat termelési költségvetésén belül: költség /:anyag, bér, rezsi:/ megtakarítás, avagy a vállalati termelési érték emelkedése,
- b./ a vállalatnál jelentkező egyéb gazdasági eredmény /:felújítási megtakarítás, forgalmiadó növelés, stb.:/,
- c./ más vállalatnál, illetve szervnél jelentkező gazdasági eredmény /:költségmegtakarítás a vevőnél, devizamegtakarítás avagy hozamnövekedés a külkereskedelmi vállalatnál, stb.:/.

3./ Az ujitások gazdasági eredményei mérésének feltétele, hogy összehasonlítási alap álljon rendelkezésre, vagyis az ujitás bevezetése utáni állapot az ujitás előtti állapottal szembe legyen állítható. Az összehasonlítási alap termelési érték-, forgalmiadó-, illetve devizamegtakarítás /:devizahozamemelkedés:/ esetében a korábbi tényleges állapot. Költség-, avagy felújítási megtakarítás esetében az összehasonlítási alap

a./ a terv, amennyiben az korábbi tényszámokon, avagy érvényben lévő normán alapszik. Ugyanigy a terv veendő alapul, ha előző tényszám nem áll rendelkezésre.

b./ Egyéb esetekben az összehasonlítási alap általában a norma, kivéve azt az esetet, ha a technikai és minőségi követelmények szempontjából az előző időszak /:bázisidőszak:/ tényszámai haladottabb állapotot jelentenek, mely esetben az összehasonlítás alapjául ezen tényszámok szolgálnak.

c./ A szakminiszterek indokolt esetekben fentiekről eltérő eljárást engedélyezhetnek. Ugyancsak a szakminiszterek az ujitás természetétől függően állapítják meg az itt fel nem sorolt típusokhoz tartozó gazdasági eredmények mérésénél figyelembe veendő összehasonlítási alapokat is.

A gazdasági eredmény összehasonlításának alapjául szolgáló időszak /:bázisidőszak:/ általában a használatbavétele megelőző egy év /:négy negyedév átlaga:/ legyen, azonban a szakminiszterek ezt a fenti iparágankénti megállapítás keretében eltérően is szabályozhatják.

4./ A szakminiszterek a szabályozás keretében intézkedjenek az iránt, hogy az ujitási eredmények mérésénél és elszámolásánál az ujitások eredményt javító gazdasági kihatásaival szemben az elért eredményt rontó kihatások - akár magánál a vállalatnál, akár a népgazdaság más vállalatánál, avagy szervénél jelentkeznek, - ellentételként figyelembe vétessenek.

5./ Az ujitási javaslatok gazdasági eredményének általában a javaslat elfogadása előtt kell előszámításra /:előkalkulálásra:/ kerülnie. A szakminiszterek egyes vállalatokra, illetve gyártmányokra, nézve különös indokolttság esetén elrendelhetik, hogy a gazdasági eredmény előszámítása az ujitás elfogadása, illetve használatbavétele után történhessék, avagy kivételes esetben egyes meghatározott ujitásokra, nézve az előszámítás elvégzése alól egyáltalán felmentést adhatnak. Ily esetben azonban a tényleges gazdasági eredmény megállapításáig az ujitási díjra csupán korlátozott összegű egyszeri előleg folyósítható.

6./ Az ujitások gazdasági eredményének elő- és utószámításához szükséges adatszolgáltatás megszervezése azon vállalat főmérnökének feladata, melynél a népgazdasági eredmény jelentkezik.

Ugyancsak a főmérnök gondoskodik az utószámítások alapján az ujitási eredmények megállapításáról is. A főkönyvelő tartozik a főmérnök által megszervezett adatszolgáltatás és más számviteli adatok alapján az utószámítás elvégzéséhez segítséget nyújtani.

Az ujitások gazdasági eredményének közbenső /:időközi:/ számításával kapcsolatban iparáganként esetleg szükséges szabályozást a szakminiszterek ugyancsak iparáganként adják ki.

A jelen rendelet szempontjából utószámítás alatt nem az 1/1955. /Tg.1/ O.T. sz. rendelet értelmében végzendő utó kalkulációt, hanem az egyes ujitások tényleges gazdasági eredményének az alanti 7/a. pont szerint megállapítandó módon való utólagos kiszámítását kell érteni.

Ugyanigy a jelen rendelet szempontjából előszámítás alatt nem gyártási előkalkuláció, hanem a jelen rendelet 5./ pontja értelmében az egyes ujitások várható gazdasági eredményére vonatkozó számítás értendő. - Alanti 7/a. pont szerint az elő- és az utószámításnak azonos módszer szerint, egységes alapon kell történnie.

7/a./ A szakminiszterek intézkedjenek aziránt, hogy a vállalatok az ujitások gazdasági eredményének elő- és utószámítását megszervezzék akként, hogy minden egyes értékelt és elfogadott ujitás elő- és utószámítása azonos módszer szerint, egységes alapon történjék olyképpen, hogy az egyes ujitások elfogadásakor a bizonylatolás, az elő- és utószámítás módja megállapítást nyerjen. - Az ujitások gazdasági eredményének számításához ugy a vállalaton belüli /:egyrészt önköltséget érintő, másrészt abban nem jelentkező:/, mint a más szerveknél, illetve vállalatoknál érvényesülő tényezőknek, nemkülönbön az eredményt rosszabbító ellentételeknek is előre le kell rögzítve lenniök.

A bizonylatolás szabályozásával kapcsolatban a szabályozás keretében a szakminiszterek intézkedjenek annak megállapítása iránt, hogy az előszámítás megkezdése előtt mely vállalaton belüli, vagy azonkívül álló szervek véleményezését kell beszerezni. Amennyiben az ujitás eredménye csak részben is

vállalatok kivül álló szerveknél, illetőleg más vállalatnál mutatkozik, úgy az utóbbi műszaki vezetőjének /:illetőleg - nem ipari szerveknél - ezzel párhuzamos beosztású vezetőjének:/ részéről adandó vélemény beszerzése kötelező.

b./ A szakminiszterek intézkedjenek a vállalatoknál elfogadott ujitások gazdasági eredményeinek elő- és utószámításához szükséges alpbizonylatolás megszervezése iránt. Így intézkedjenek az alpbizonylatok alakí és tartalmi kellekeinek, valamint a bizonylatolás rendjének megállapítása iránt az egyes iparágak sajátosságainak megfelelően. Ennek keretében a szakminiszterek szabályozzák, hogy a hozzájuk tartozó iparágokban műszaki bizonylatok mennyiben és mily feltételek mellett vehetők az utószámítás alapjául és állapítsák meg a műszaki bizonylatok alapjául szolgáló adatszolgáltatásért az adatszolgáltatónak felelősségét. Ugyancsak állapítsák meg az ujitások gazdasági eredményének mérésének alapjául szolgáló bizonylatok kiállításának és ellenjegyzésének felelősségét is.

c./ A vállalatok főmérnökei kötelesek gondoskodni arról, hogy ujitások indokolatlanul eszmei díjazásban ne részesüljenek, hanem hogy minden ujitásnak, melynek természete ezt egyáltalán megengedi, gazdasági eredménye a jelen rendelet szerint elő- és utószámítással megállapítást nyerjen.

8./ A szakminiszterek az iparági sajátosságok szerint intézkedjenek aziránt, hogy az utószámítással lemert eredmények összesítése naptári negyedévenként megtörténjék és az ekként lemert eredmények negyedévenként lezarassanak. Az ilyképpen negyedévenként lezart gazdasági eredmények alapján történjék meg a tényleges gazdasági eredmények kiszámítása a szükséges helyesbítő /:korrekciós:/ tételek figyelembevételével.

Arra nézve, hogy egyes iparágokban a mérés a negyedévi időszaktól eltérő időszakokra /:pl. kampányra, vagy évre:/ történhessék, az illetékes miniszter az Országos Találmányi Hivatal elnökével egyetértésben rendelkezhetik.

9./ A fenti 8./ pont szerinti szabályozásnak oly nyilvántartást kell biztosítani, mely minden egyes elszámolási időszakra /:tenet általában negyedévre:/ ujitásokként tabulázatosan feltünteti:

a./ az elszámolási időszakra előszámított, pénzben kifejezett gazdasági eredményt és vele szembeállítva

b./ ugyancsak az elszámolási időszakra utószámított, szintén pénzben kifejezett gazdasági eredményt.

c./ Az utószámított gazdasági eredményen belül megosztva szerepeljen

aa./ a vállalatnál kimutatható, eredményben jelentkező /:termelési érték emelkedéssel, vagy termelési költség - anyag, bér, egyéb költség - csökkentéssel járó:/,

- bb./ a vállalatnál kimutatható, eredményen kívül jelentkező és csupán a költségvetést érintő /:felújítási, alapítás-átszervezési költségcsökkentéssel, vagy forgalmiadónövekedéssel járó:/
- cc./ a népgazdaság más vállalatainál, illetőleg szerveinél jelentkező /:eredményjavulással, költségvetési, illetve devizamegtakarítással járó:/ gazdasági kihatás forintban kifejezett összege.

A nyilvántartás általános formájaként a mellékletben foglalt minta szolgál, melyet a tárcák iparági sajátosságai szerint részleteiben módosíthatnak.

- 10./ A szabályozás keretében a szakminiszterek az egyes iparágak sajátosságainak megfelelően állapítsák meg azt az értékhatárt, melyen alul az ujitások gazdasági kihatásainak utószámítása mellőzhető. Az értékhatár megállapítása a vállalat forgalmához viszonyítva, vagy minimális összeg megjelölésével történhetik.
- 11./ A nyilvántartást a vállalatok olyképpen szervezzék meg, hogy az lehetővé tegye a jelen A./ fejezet alapján az elő- és utószámított gazdasági eredmények táblázat szerinti végösszegeinek egymáshoz való hasonlítását, valamint a B./ fejezet alapján az utószámított - tehát ténylegesen mért - gazdasági eredményeknek elemzés útján a vállalati mérlegbeszámolók szerinti pénzügyi eredménnyel való hasonlítását.
- 12./ A szakminiszterek a szabályozás keretében a lehetőséghez képest adjanak irányítást arra nézve, hogy az egyes iparágak sajátosságainak megfelelően a gazdasági eredmények az ujitások mely területére nézve kalkulálандók és másrésről melyekre nézve engedélyezhető eszmei díjazás megállapítása. Az eszmei díjazással jutalmazandó ujitások körét a tárcák lehetőleg szűkítsék, tehát az ujitások minél nagyobb körére nézve biztosítható az eredmény mérésének lehetősége.
- 13./ Az ujitás elfogadásakor a vállalat főmérnöke felelősség mellett köteles gondoskodni arról, hogy az ujitás kihatása az anyagkészletezési és felhasználási normákon, valamint a munkaidőnormákon keresztülvitelre kerüljön.
- 14./ Az ujitási díjak nyilvántartását a szakminiszterek olyképpen szabályozzák, hogy amennyiben az ujitási díjak alapja a 8./ pont szerint utószámított gazdasági eredményből csupán kiegyenlítő /:korrekciós:/ tételek közbeiktatásával állapítható meg, úgy az ezirányú korrekciók tételenként ugyancsak nyilvántartva és bizonylatolva legyenek. - Ilyen korrekciók lehetnek pl. az anyagmegtakarítás forgalmi-adója, valamint az anyagok, illetve termékek árváltozásai, melyek a gazdasági eredményben az ujitásoktól függetlenül jelentkeznek.

A vállalatok egyfelől a mérhető, utószámított gazdasági eredmények alapján megállapított ujitási díjakat, másfelől pedig az eszmei ujitások díjait elkülönítve kötelesek nyilvánartani. Ugyancsak külön tartandók nyilván az előleg fejében, valamint a végleges megállapítás alapján történt ujitási díjkifizetések összegei.

B./ Az ujitások gazdasági eredményei által a vállalatok pénzügyi eredményében okozott javulás megállapítása.

- 15./ Az ujitási díjak alapjának megállapítását célzó mérés - az értékhatáron aluli ujitások kivételével - felöleli a mindazon mérhető eredménnyel járó ujitásokat, melyek valamely elszámolási időszakra vonatkozóan ujitási díjazásban részesülnek.

Ezzel szemben az ujitások által a vállalati eredményben okozott javulások kiilemzése céljából az A./ alattiakból ki kell szűrni mindazon ujitásokat, melyek a vállalat azévi tervének elkészítéséig bevezetést nyertek, tehát a vállalat azévi tervében immár figyelembe vannak véve. Ilyképpen a pénzügyi eredmény javulásának kiszámításánál csupán a vállalat azévi tervében figyelembe nem vett ujitások elő- és utószámított gazdasági kihatásai veletők tekintetbe.

Ez az elemzés csupán közvetett uton, az egyes vállalatok adottságai alapján történhetik. A vállalatok főkönyvelői azonban az egyes elszámolási időszakok terv- és tényszámának, illetőleg a tervtől való eltéréseknek elemzése során kötelesek megvizsgálni, hogy az ujitások fentiek szerint kiszűrt gazdasági eredménye jelentkezik-e a vállalat pénzügyi eredményének javulásában.

Amennyiben a főkönyvelő e téren rendellenességet tapasztal, úgy azt az illető elszámolási időszak mérlegbeszámolójában jelenteni köteles.

A szakminiszterek elrendelhetik, hogy az egyes iparágak főkönyvelői ezt az elemzést ne negyedéves, hanem csupán éves szinten végezzék el.

C./ Egyéb rendelkezések.

- 16./ A szakminiszterek intézkedjenek az ujitási javaslatoknak, az ezek minősítésével, elő- és utószámításával, mérésével, elszámolásával és díjazásával kapcsolatos teljes iratanyagnak kötelező megőrzése iránt. A vonatkozó jogszabályok-

ban előirt határidőig való megőrzésért a vállalatok ujitási előadói felelősek.

17./ A fenti szabályozás csupán az ujitásokra vonatkozik. A találmányok gazdasági eredményének mérése és kimutatása tárgyában külön történik intézkedés.

18./ Jelen rendeletnek a szakminiszterek szabályozási feladataira vonatkozó rendelkezései /:A. rész 1. pontja és az abból folyó feladatok/ a kihirdetés napján lépnek életbe.

A rendelet egyéb rendelkezései a szakminiszterek által meghozandó szabályozással együtt egységesen 1955. lépnek életbe.

B u d a p e s t , 1955. február .....